

BANCAIRE KREDIETVERLENING AAN HET MKB

De Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) maakt zich sterk voor een gezond ondernemingsklimaat met voldoende financieringsmogelijkheden voor bedrijven. De rol van banken hierin is om zogenoemd vreemd vermogen te verschaffen. Dat wil zeggen dat financieringen die met gerede zekerheid door de ondernemer terugbetaald kunnen worden. Daarbij voldoen banken aan de aangescherpte eisen vanuit wet- en regelgeving in de zakelijke dienstverlening én blijft de financiering van het bedrijfsleven een kernactiviteit van de Nederlandse banken.

Banken zijn ook feitelijk gezien met afstand de grootste externe financier van het midden- en kleinbedrijf. Een beeld dat banken geen belangstelling (meer) hebben voor kleine bedrijven en kleine kredieten en dat er sprake zou zijn van generiek marktfalen in mkb-financiering is onjuist. Sinds de kredietcrisis heeft de overheid zich ingezet voor verbreding van het aanbod (o.a. via Qredits, ROM's en niet-bancaire financieringsvormen), versterking van het garantie-instrumentarium via RVO, meer aandacht voor risicodragend vermogen, meer aanbieders, meer transparantie, meer begeleiding via intermediairs en betere voorlichting. Ook banken hebben fors geïnvesteerd in menskracht, producten, systemen en distributiekanaalen om juist kredietverlening aan het mkb, in bijzonder het kleinbedrijf, efficiënter en toegankelijker te maken.

In de visie van de NVB is de markt voor mkb-financiering in de afgelopen 10 - 12 jaren breder en professioneler geworden, maar dat wil niet zeggen dat er geen ruimte zou zijn voor verdere verbeteringen. Voor sommige doelgroepen binnen het mkb (zoals starters, scale ups en innovatieve bedrijven) is financiering niet altijd gemakkelijk te vinden en te realiseren. De uitdaging voor deze bedrijven blijft om geschikte aanbieders en de juiste mix van zowel vreemd als aansprakelijk vermogen te vinden. De overheid, banken en andere partijen kunnen de klant daarbij helpen en doen dat in de praktijk ook.

Aanbevelingen

Vanuit deze visie komt de NVB tot de volgende aanbevelingen voor het beleid van de overheid ten aanzien van de financiering van het mkb:

1. Richt het beleid op specifieke doelgroepen en investeringen, die lastig aan financiering kunnen komen, mits deze bedrijven en investeringen goede financiële vooruitzichten hebben. De focus van de overheid bij garantieregelingen op bedrijven die "in de kern gezond" zijn is voor de dynamiek van de economie als geheel en voor de bedrijven zelf een goed en verantwoord uitgangspunt;
2. Continueer de aandacht voor verbreding van het aanbod door marktpartijen (zoals crowd funding, FinTechs, mkb fondsen) naast de bestaande overheidsinstellingen, zoals Qredits, ROM's, Invest-NL, Invest International en garantieregelingen via RVO. De kracht van deze nieuwe aanbieders is dat zij aangrijpen op een specifiek element in de financieringsmarkt en de markt verrijken. Het stimuleren van alleen puur vreemd vermogen voegt echter aan het huidige aanbod weinig toe.
3. Stimuleer voorlichting en ondersteuning voor mkb-ondernemingen over financieringsmogelijkheden en overheidsregelingen via de KvK en RVO;
4. Stimuleer risicodragend vermogen tot maximaal € 250.000 voor ondernemers, bijvoorbeeld via fiscale voordelen voor particuliere beleggers uit de vertrouwde kring van familie, vrienden en bekenden van de ondernemer. In diverse omringende landen (o.a. België en het VK) is zo'n faciliteit effectief gebleken om het buffervermogen van kleine bedrijven te versterken, waardoor het verstrekken van vreemd vermogen door banken en niet-bancaire financiers ook wordt bevorderd (het hefboom-effect);
5. Een bekend aspect uit de literatuur over mkb-financiering is de zogeheten informatie-asymmetrie tussen ondernemer en financier. Betrouwbare, actuele en relevante informatie over een onderneming is bij een kredietaanvraag niet altijd direct en digitaal beschikbaar voor financiers. De doorontwikkeling van Standard Business Reporting (SBR) zou daarbij van groot belang kunnen

zijn, niet alleen voor banken maar ook voor niet-bancaire financiers. Banken staan in beginsel ook open voor het idee van een kredietregister, mits de inhoud, toegang, governance, privacy, veiligheid, beheer en kosten goed worden geregeld. Banken willen graag hun bijdrage leveren aan de discussie over zo'n kredietregister.

Feiten & cijfers (verdere onderbouwing en bronnen staan in de bijlage)

1. Banken zijn een heel belangrijke financier voor het Nederlandse mkb en dat toont zich ook in het feit dat zij de grootste financier zijn. Dit geldt niet alleen voor de M van MKB, maar ook voor de K van MKB. Het overgrote deel (> 80%) van alle uitstaande kredieten verstrekt door de drie grootbanken valt in de categorie tot 250.000 euro.
2. Het percentage financieringsaanvragen dat wordt toegewezen bij een daadwerkelijke aanvraag met stukken (en dus na de oriëntatiefase) schommelt sinds 2018 rond de 75- 80%. Dat is een sterke stijging ten opzicht van de periode na de kredietcrisis, toen de toewijzingspercentages op circa 55% stonden.
3. Banken hebben tijdens de Corona crisis de kredietverlening aan het mkb op peil gehouden en de bedrijven in zwaar getroffen sectoren extra gefinancierd, mede dankzij de verruimde garantieregelingen van de overheid. Zo is bijvoorbeeld 1/3^e van alle noodkredieten met een overheidsgarantie via de BMKB-C verstrekt aan de horeca. Van de nieuw verstrekte leningen aan bedrijven zonder overheidsgarantie sinds maart 2020 betrof 58% leningen < 250.000 euro en nog eens ruim 20% leningen met een bedrag tussen 250.000 en 1 miljoen euro.

Dienstverlening aan het mkb

De dienstverlening van de banken aan het mkb is in de afgelopen jaren sterk ontwikkeld en verbeterd. Dit geldt niet alleen voor het betalingsverkeer via internet en de mobiele app, maar ook voor kredietverlening. Banken hebben het proces eenvoudiger, efficiënter en transparanter gemaakt en hun communicatie over financieringsmogelijkheden en voorwaarden verbeterd. Efficiëntie is belangrijk voor zowel ondernemer als bank. Op deze wijze kunnen banken de financieringskosten voor ondernemers aantrekkelijk houden. Voor ondernemers blijft er altijd ruimte voor persoonlijk contact via telefoon, chat, video en/of een afspraak met een gespecialiseerde adviseur op kantoor of bij de klant op locatie.

Banken hebben fors geïnvesteerd in menskracht, producten, systemen en distributiekanaal om kredietverlening efficiënter en toegankelijker te maken. Tegelijkertijd zijn de kosten voor banken uit hoofde van o.a. Basel IV en Know Your Customer/Client Due Diligence de afgelopen jaren fors gestegen.

Gerichte dienstverlening voor kleinere ondernemingen en starters:

Kleine ondernemingen en starters zijn gebaat met hulp bij kennis en vaardigheden (zoals cijfers op orde maken en een goed financieringsplan opstellen). Banken denken zoveel mogelijk met deze klanten mee. Dit doen zij o.a. door middel van kennis en netwerksessies voor ondernemers en het aanbieden van digitale tools waarmee ondernemers inzicht krijgen in passende financiering. Veel ondernemers worden in het proces ook begeleid door hun accountant of een financieel adviseur.

Bij alle aanvragen geldt de basisregel dat de geschatte vrije kasstroom van een bedrijf na investering voldoende moet zijn om de toekomstige financieringslasten te kunnen dragen. Vanuit zorgplicht voor de mkb-ondernemers dragen financiers een verantwoordelijkheid om die toets serieus te onderzoeken en uit te voeren. Een afwijzing wordt door de ondernemer begrijpelijkerwijs veelal als een teleurstelling ervaren, maar kan de ondernemer op termijn ook behoeden voor een financieel fiasco en de

ondergang van zijn of haar bedrijf.

Sinds 1 juli 2018 is de Gedragscode Kleinzakelijke Financiering in werking getreden. De Gedragscode is door de gezamenlijke banken opgesteld na consultatie van diverse externe private en publieke partijen. In deze Gedragscode is o.a. vastgelegd dat de bank zorgdraagt voor passende financiering, en in het geval van een afwijzing goede feedback teruggeeft aan de klant. In de Gedragscode is expliciet opgenomen dat banken een ondernemer doorverwijzen naar een alternatieve financieringsoplossing, mits dat in het belang is van de klant. In de praktijk betekent dit dat er naar het oordeel van de bank wel sprake moet zijn van voldoende terugbetaalcapaciteit. Het doorverwijzen van kansarme aanvragen naar derde partijen is niet zinvol, noch voor de klant, noch voor niet-bancaire financiers. In 2022 wordt de gedragscode geëvalueerd en zo nodig aangepast, mede op basis van onderzoek en aanbevelingen van de SEO Economisch Onderzoek in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam.

Verduurzamingsopgave:

In het licht van het Klimaatakkoord en de internationale klimaatambities nemen veel mkb bedrijven de verantwoordelijkheid om bij te dragen aan de klimaattransitie. Banken stimuleren en faciliteren het mkb op uiteenlopende wijze in het streven naar een duurzaam bedrijfsmodel. In veel gevallen sluiten investeringen aan bij reguliere afschrijvingstermijnen en vervanging van goederen. In de transitie naar een duurzame economie zijn echter nog niet alle investeringen automatisch rendabel.

Banken bieden producten aan die helpen om een duurzame businesscase aantrekkelijk te maken, bijvoorbeeld met langere terugverdientijden of een rentekorting. Duurzaamheid wordt daarnaast in toenemende mate geïntegreerd in de wijze waarop banken het bedrijfsleven financieren.

Verbreding van de markt:

Banken zijn voorstander van de verbreding van het aanbod door niet-bancaire financiers. Het is goed dat het aanbod toeneemt en ondernemers verschillende opties hebben. Concurrentie is goed en daartoe is het belangrijk dat een gelijk speelveld tussen alle aanbieders wordt bevorderd. Banken werken ook in toenemende mate samen met non-bancaire financiers en gespecialiseerde financieringsadviseurs.

De afgelopen jaren is het aanbod van niet-bancaire kredietverstrekkers flink gegroeid. In volume is vooral meer gebruik gemaakt van factoring en leasing. Voor de kleinere bedrijven is met name crowdfunding of online direct lending in opmars. Banken begeven zich ook zelf op deze markt. Een significant deel van de financiering via leasing en factoring wordt door bancaire dochterbedrijven verstrekt. Banken hebben ook dochterbedrijven die zich richten op het bij elkaar brengen van vraag en aanbod over verschillende financiers, of verstrekken zelf online krediet. Voorbeelden zijn o.a. [Funding Options](#), [New 10](#) en [Fundr](#).

De groei van het aanbod van niet-bancaire financiers wordt door banken dus nadrukkelijk verwelkomd. Concurrentie is niet alleen goed voor de markt, maar belangrijker nog is dat nieuwe toetreders vaak een specifieke aanvulling op de markt doen en ondernemers meer opties bieden. De afgelopen jaren ontstaan ook steeds meer situaties waar ondernemers verschillende vormen van financiering combineren bij verschillende aanbieders. Banken zijn voorstander van 'stapelfinancieringen' omdat het ondernemers gericht kan helpen in hun financieringsbehoefte, bijvoorbeeld als het risicoprofiel van een investering hoger is.

In dit verband zij opgemerkt dat de oprichting van een nieuwe MKB bank in staatseigendom, zoals door sommigen bepleit, eerder zal leiden tot een verschraling dan tot een verruiming van het aanbod. De doorontwikkeling en toetreding van nieuwe private aanbieders zou hierdoor namelijk in de kiem kunnen worden gesmoord.

Bijlage: Feiten & Cijfers

1. Cijfers over bancaire financiering aan het mkb

Banken zijn en blijven met afstand de grootste financiers van het Nederlandse mkb. Het overgrote deel van alle kredieten valt in de categorie tot 250.000 euro. Vanuit de Nederlandse grootbanken staat in totaal 122,6 miljard euro uit aan het mkb¹. In totaal verstrekken Nederlandse banken 245 miljard euro aan financieringen aan het bedrijfsleven in de Eurozone. Circa de helft staat dus uit aan het mkb.²

Gekeken naar de aantallen mkb kredieten wordt duidelijk dat 81,5% van alle kredieten een financiering betreft tot 250.000 euro. Gelet op de omvang van deze financieringen valt dit binnen het kleinere mkb. Een verdere 12,5% betreft een krediet tussen de 250.000 en 1 miljoen euro en circa 6% van de financieringen is groter dan 1 miljoen euro. (Bron: DNB Tabel 5.14³)

Aantal klanten	Totaal	480.418
	<=€0,25 mln	391.741
	>€0,25 mln en <=€1 mln	60.036
	>€1 mln	28.641

Qua volume is het beeld omgekeerd. Het aandeel kleine kredieten < 250.000 euro vertegenwoordigt circa 10% van het totale volume aan uitstaand krediet aan het mkb, terwijl het aandeel grote kredieten > 1 miljoen correspondeert met circa 68% van het totale volume aan uitstaand krediet aan het mkb. Deze scheefheid is wellicht opvallend, maar valt goed te verklaren als de samenstelling van het MKB naar bedrijfsgrootte en de gemiddelde financieringsbehoefte per MKB segment mede in ogenschouw worden genomen. Immers, circa 94% van alle bedrijven valt in de categorie micro bedrijven met < 10 medewerkers.

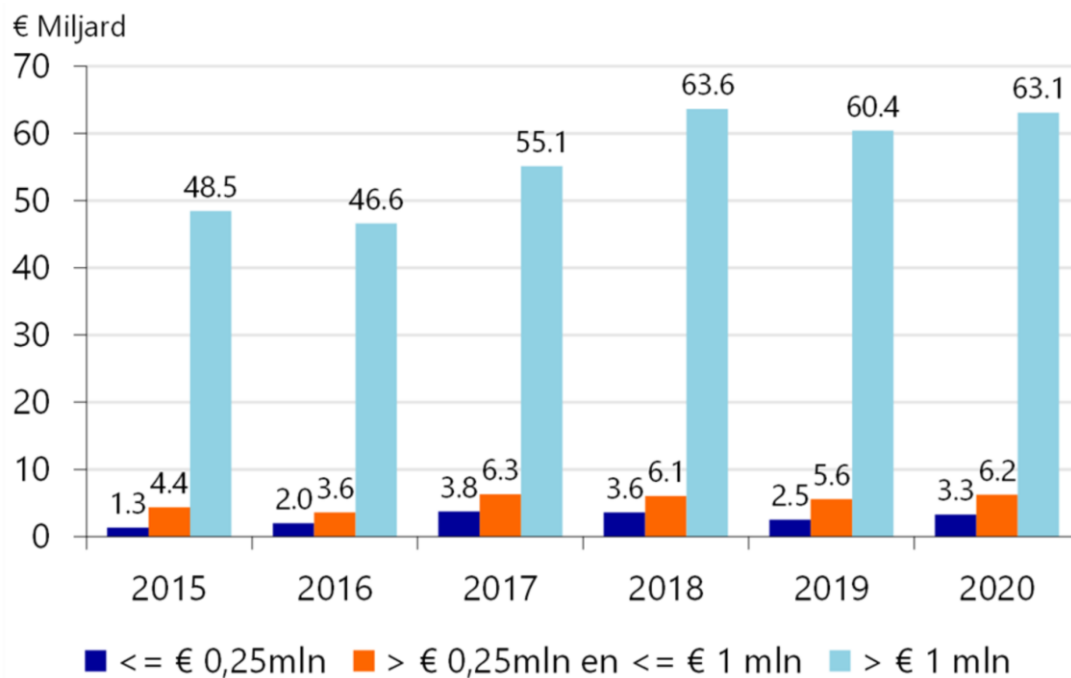
Bij de verstrekking van nieuwe kredieten zien we een vergelijkbaar beeld. Verreweg het grootste volume gaat naar leningen > 1 miljoen euro. In de laatste drie jaren ('18 t/m '20) is dit volume aan nieuwe leningen hoger dan in de drie jaren daarvoor ('15 t/m '17). Bij de twee lagere obligoklassen zien we een vergelijkbaar beeld met gemiddeld hogere volumes, zij het op een lager niveau⁴.

¹ zie DNB, Tabel 5.14.

² Ter vergelijking: Via de andere grote financieringsvormen, zoals equipment lease, factoring en private equity staat respectievelijk 7,7 mld, 6,4 mld en 6,2 mld uit. Via durfkapitaal en crowdfunding staat respectievelijk 516 en 424 miljoen euro uit aan financieringen. Data: [Financieringsmonitor 2020](#).

³ Meer cijfers en informatie is te vinden op de website van DNB: [Data zoeken - DNB](#)

⁴ Zie DNB, Tabel 5.2.7.4

Financiering niet genoemd al belemmering

Uit de [COEN Enquête van het CBS](#), in samenwerking met MKB Nederland en de KVK, komt naar voren dat financiële beperkingen het minst vaak genoemd worden als een belemmerende factor voor de bedrijfsvoering. Zie daartoe de 5^e kolom in onderstaande tabel van het CBS.

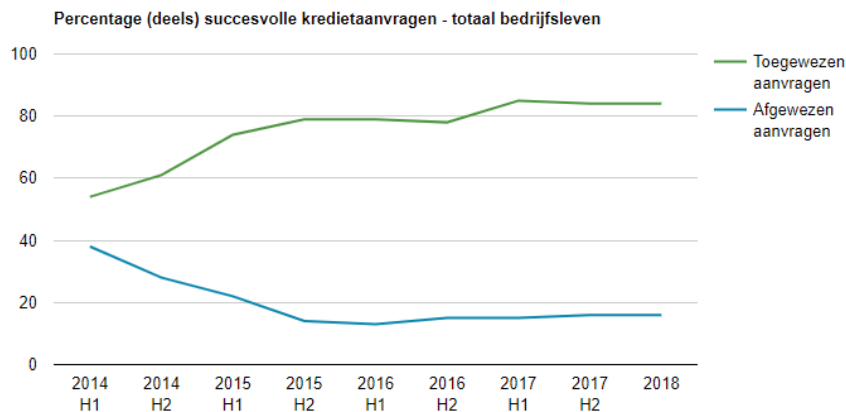
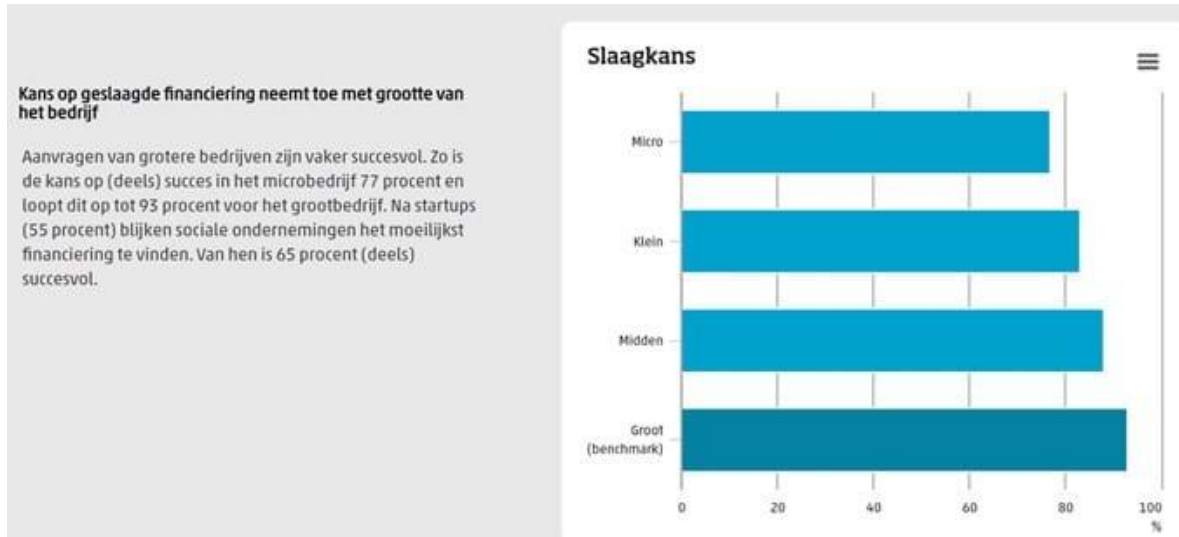
Bedrijfstakken/branches (SBI 2008)	Belemmeringen							
	Geen belemmeringen	Onvoldoende vraag	Tekort aan arbeidskrachten	Productiemiddelen, materiaal, ruimte	Financiële beperkingen	Weersomstandigheden	Andere oorzaken	
	2021 oktober	2021 oktober	2021 oktober	2021 oktober	2021 oktober	2021 oktober	2021 oktober	
	%							
C Industrie	26,3	9,2	27,1	25,5	3,9	1,0	7,1	
45+47 Detailhandel en automobielbranche	35,0	5,1	26,1	16,4	4,1	4,1	9,2	
49-96 Totaal Dienstverlening	24,9	11,9	37,2	5,3	4,7	2,8	13,3	
H Vervoer en opslag	18,2	21,2	33,5	7,4	3,4	2,0	14,4	
I Horeca	13,1	11,9	35,9	3,2	5,9	8,7	21,3	
J Informatie en communicatie	38,7	9,9	34,9	3,0	4,8	0,3	8,3	
L Verhuur en handel van onroerend goed	36,1	4,5	12,8	13,2	13,6	0,1	19,7	
M Specialistische zakelijke diensten	34,9	9,6	36,9	6,5	4,2	0,2	7,7	
N Verhuur en overige zakelijke diensten	18,5	6,8	53,4	4,4	2,9	3,2	10,9	
R Cultuur, sport en recreatie	18,6	7,7	28,8	3,4	8,4	6,9	26,1	
S Overige dienstverlening	32,9	9,7	23,8	4,5	8,7	1,4	19,2	

Bron: CBS

2. Toe- en afwijzingen van nieuwe kredieten aan het mkb.

Het beeld dat veel kredietaanvragen van MKB ondernemers worden afgewezen verdient nuancering. Het percentage financieringsaanvragen dat wordt toegewezen schommelt sinds 2018 rond de 75-80%. Dat is een sterke stijging ten opzichte van de periode na de kredietcrisis, toen het toewijzingspercentage op circa 55% stond. Het toewijzingspercentage voor micro bedrijven ligt iets lager dan voor (middel)grote bedrijven, maar het verschil is niet erg groot.

Slaagkans aantrekken financiering volgens financieringswijzer voor het microbedrijf 77% (Bron Financieringsmonitor over 2020):

Bron: Panteia/ CBS

In de reguliere markt voor vreemd vermogen is naar ons oordeel geen sprake van een zogenaamde 'financieringskloof'. Banken en niet bancaire financiers concurreren juist flink op het financieren van reguliere leningen met onderpand.

Het is een mythe dat er in de markt tot 250.000 of in de markt voor financieringen van 250.000-1 miljoen euro minder bancair aanbod zou zijn. De data laten zien dat de banken het overgrote deel van het mkb in dit segment financieren. Nieuwe toetreders op de financieringsmarkt concentreren zich vaak

op leningen tussen de 250.000 en 1 miljoen euro. In dit deel kan een financier met een specifieke propositie dusdanige toegevoegde waarde leveren dat een ondernemer bereid is daarvoor te betalen.

3. *Cijfers over kredietverstrekking tijdens de coronacrisis*

Banken hebben tijdens de coronacrisis de kredietverlening aan het mkb op peil gehouden en in zwaar getroffen sectoren extra gefinancierd. Sinds het begin van de coronacrisis hebben banken ruim 75 duizend nieuwe financieringen verstrekt aan bedrijven met een totale waarde van 72,0 mrd (peildatum 2/11/21). Van deze bedrijven heeft circa 88% een financiering ontvangen zonder overheidsgarantie en circa 12% een financiering met overheidsgarantie, zoals de Borgstelling MKB-kredieten (BMKB(-C)), de Garantie Ondernemersfinanciering (GO(-C)), het Borgstellingskrediet Landbouw (BL(-C)) en de Klein Krediet Coronaregeling (KKC). Dit gaat om ruim 8.600 bedrijven. In aanvulling daarop hebben vorig jaar 129 duizend bedrijven een betaalpauze gekregen, met een totale waarde van 3,1 mrd. Van de nieuw verstrekte leningen aan bedrijven zonder overheidsgarantie sinds maart 2020 betrof 58% leningen < 250.000 euro en nog eens ruim 20% leningen met een bedrag tussen 250.000 en 1 miljoen euro. Meer informatie hierover vindt u op de NVB [website](#).